

Айзък Азимов

Робот АЛ-76 се е заблудил

Когато Джонатан Куел нахлу през вратата, на чиято табелка пишеше „Главен управител“, погледът му зад очилата без рамки не предвещаваше нищо добро.

Той стовари една папка върху бюрото и каза задъхано:

– Най-добре погледни това!

Сам Тоб прехвърли пурата от единия ъгъл на устата си в другия и даде око надолу. Ръката му отсъствашо премина през небръснатата буза.

– По дяволите! – избухна. – Какво искат да кажат?

– Искат да кажат, че сме им изпратили пет робота от клас АЛ – обясни Куел, макар съвсем да не беше нужно.

– Изпратихме шест – каза Тоб.

– Именно! Но до тях са стигнали само пет. Току-що получихме серийните номера. АЛ-76 липсва.

Столтът на Тоб отхвърча назад и се претърколи, докато той изправяше масивното си туловище и бавно, но сигурно набираше скорост по посока на вратата. Пет часа по-късно – след като фабриката бе обърната отвътре навън, от монтажните зали до вакуумните камери, и едва когато всеки един от двестата работници беше преминал през мелачката от въпроси, обленият в пот и изгубил присъствие на духа Тоб най-сетне се предаде и изпрати спешно съобщение до централата в Шенектъди.

По този начин състоянието, което лесно можеше да се определи като твърде близко до паника, избухна и там. За пръв път в историята на корпорация „Юнайтед Стейтс Робот енд Механикъл Мен“ нейно творение бе успяло да се изплъзне и да избяга някъде сред външния свят. Не беше само фактът, че според закона присъствието на какъвто и да е робот извън пределите на лицензираните фабрики на Земята беше забранено. Законът може да бъде заобиколен. По-голяма тревога будеше изявлението на един от математиците от изследователските лаборатории. А той каза:

– Този робот е създаден, за да провежда разчистване на Луната. Позитронният му мозък е проектиран единствено за взаимодействие с условията там. На Земята това чудо ще получава най-малко по седемдесет и пет швинтильона сетивни възприятия в секунда, а това вече е непредвидено. Никой не може да каже със сигурност *как* ще реагира под такъв натиск. Никой! – При което математикът избърса с опакото на ръката внезапно плувналото си в пот чело.

Само след час един стратолет беше отпътувал за завода във Вирджиния. Инструкциите бяха ясни:

– Намерете този робот и го намерете бързо!

АЛ-76 се чувстваше наистина объркан! Всъщност объркването беше единственото впечатление, успяло да се запази в неговия деликатен позитронен мозък. Усещането се бе появило още когато откри, че се намира на това странно място. Ала как беше стигнал дотук – нямаше никаква представа. Всичко отдавна се бе превърнало в пълна каша.

Под краката му имаше зелена настилка, а навсякъде около него се издигаха кафяви стълбове, завършващи по върховете си с още от същия зелен цвят. А и небето беше синьо вместо черно. Слънцето си бе наред – кръгло, жълто и нагорещено, но къде бяха каменните образувания по повърхността? И къде се бяха дянали огромните кратери с размерите на планини?

Зелено под него и синьо над главата му. Звучите също бяха необичайни. Вече бе прекосил течаща вода, която стигаше почти до кръста му. Водата също беше синя, но студена и мокра. А когато от време на време му се случваше да подминава хора, бе забелязал, че не носят космически скафандри, както постановяваше правилникът. Още по-странното беше, че веднага щом го забележеха, хората започваха да крещат и да бягат.

Един човек дори вдигна пушка срещу него, а куршумът бе просвистял съвсем близо главата му. След това човекът също си бе плюл на петите.

Въобщо не можеше да си спомни колко дълго се е лутал по този начин, додето най-сетне едва не се сблъска с колибата на Рандолф Пейн, недалеч от градчето Ханафорд. Колкото до самия Рандолф Пейн, той тъкмо клечеше пред вратата на бараката си. В едната си ръка държеше отверка, а в другата – изкривена тръба. Между коленете му се намираха печалните развалини на нещо, което най-вероятно в предишния си живот бе изпълнявало ролята на прахосмукачка.

Пейн си тананикаше. По природа той беше весела птичка, а и настроението му винаги се подобряваше, когато отиваше да поживее в бараката си. Естествено, имаше къде да живее и в Ханафорд, но *онзи* дом там до голяма степен бе окупиран почти изцяло от благоверната му съпруга – факт, за който Пейн мълчаливо, но искрено съжаляваше. Единствено моментите, в които успяваше да се оттегли на спокойствие в своята „супер луксозна кучешка колибка“, му позволяваха да въздъхне дълбоко и да се отдаде на всички забранени удоволствия, за които мечтаеше душата му: пушенето на воля и поправката на различни домакински

уреди.

Не беше кой знае какво занимание, дори като хоби, но понякога се случваше някой да му донесе повредено радио или часовник с аларма, а парите от поправката бяха единственото, което не минаваше през грабливите, скъпернически протегнати ръце на жена му.

Например тази прахосмукачка щеше да му донесе поне шест долара – лесни пари. Мисълта за това го накара да си затананика още по-бодро, да вдигне очи и да се облее в пот.

Мелодията зададено избълбука в гърлото му, той се опули и започна да се поти два пъти по-усилено. Опита да стане – главно с идеята да се отдаде на светкавично бягство, – ала така и не успява да накара краката си да заработят в екип.

После вече бе прекалено късно, защото АЛ-76 разговорливо клегна до него и каза:

– Не мога да разбера защо всички останали бягат от мен. Имате ли някаква идея?

Пейн имаше съвсем ясна идея, но за момента блъбукането в диафрагмата му бе единственото, което успя да отговори. Постара се да се отдръпне.

АЛ-76 продължи с огорчен тон:

– Един от тях дори стреля по мен. Няколко сантиметра по-надолу и можеше да одраска раменната ми броня.

– Н-нищо чудно да н-не-е бил с всичкия си – заекна Пейн.

– Възможно е. – Роботът изведнъж понижи глас: – Слушайте, имате ли представа какво става тук?

Пейн се огледа загрижено. Правеше впечатление, че тонът на робота е изключително учтив за някой, направен от огромни количества метал. В същия момент му дойде на ум, че роботите са психологически неспособни да наранят човешко същество. Последното го накара да въздъхне от облекчение.

Той каза:

– Не виждам нищо нередно, защо?

– Нима? – АЛ-76 го изгледа обвинително. – Например *вие*. Къде ви е космическият скафандър?

– Нямам никакъв космически скафандър.

– Тогава защо сте жив?

Това принуди Пейн да се отдаде на минутка размисъл.

– Ами... Наистина не зная.

– Виждате ли! – заяви триумфално роботът. – Нещо съвсем се е

объркало. Къде е връх Коперник? Къде е Лунна станция 17? И къде ми е Дезинтеграторът? Трябва да се залавям за работа! – Изглеждаше объркан. Когато отново заговори, гласът му трепереше: – От часове се опитвам да открия някой, който да ми каже къде ми е Дезинтеграторът, но всички бягат. Сигурно вече ужасно съм изостанал от графика. Ръководителят на секцията най-вероятно ще нареди да ме разглобят на части и да ме върнат обратно в завода. Ама че ситуация!

Пейн съвсем бавно установи, че телешкото варено в главата му отново започва да изпълнява функциите си на мозък. Той реши да попита:

– Как се казваш?

– Серийният ми номер е АЛ-76.

– Добре. Ал. Колко подходящо. А сега, Ал, ако наистина търсиш Лунна станция 17, не е ли по-добре да насочиш усилията си към... ъм... Луната?

АЛ-76 кимна в тежък размисъл:

– Разбира се, но аз вече търсих и...

– На Луната? Само че тук не е Луната.

Сега беше ред на робота да изпадне в затруднение. За момент той изгледа Пейн, след което бавно попита:

– Какво искате да кажете? Разбира се, че тук е Луната. Понеже ако не е, тогава какво е? А? Как ви се струва това?

Пей въздъхна. После прочисти гърлото си, посочи робота с пръст и започна:

– Виж... – каза той, ала внезапно го поразиха най-гениалната идея на века и довърши: – Леле!

АЛ-76 се втренчи строго в него.

– Това не е отговор. Мисля, че ако задавам цивилизован въпрос, имам право на цивилизован отговор.

Пейн не го слушаше. Той все още се възхищаваше от себе си. Ами да, сега всичко беше ясно – ясно като бял ден. Роботът беше проектиран за работа на Луната, но по някакъв начин се бе озовал на Земята. Беше напълно естествено да е объркан, тъй като финият му позитронен мозък бе създаден така, че да работи при условията там. Земното обкръжение просто не му говореше нищо и той не знаеше как да реагира.

Оставаше му само да намери начин да задържи робота докато влезе във връзка със съответните хора във фабриката в Питърсбъро. Сигурно струваше маса пари. Беше чувал да разправят, че най-евтиният робот не пада под петдесет хиляди долара, а имаше и такива, които струваха милиони. А като се замислеше човек за наградата...

Божичко, като се замислеше човек за *наградата*! И всеки цент само за него. Не, това вече не бяха дребни пари. Не и този път. *Не* и този път!

Той най-сетне успя да се изправи:

– Ал – каза. – Дватама с теб сме много добри приятели. Ама много добри! Обичам те като брат! – Той му подаде ръка. – Да си стиснем ръцете!

Роботът съвсем внимателно пое дланта му. Ръката на Пейн просто изчезна в гигантската металическа десница. АЛ-76 все още не разбираше.

– Това значи ли, че ще ми кажете как да стигна до Лунна станция 17?

Пейн се почувства леко разстроен.

– Н-не точно. Всъщност си ми толкова симпатичен, че много бих искал да останеш известно време тук с мен.

– О, не бих могъл. Трябва да се залавям за работа. – Роботът поклати глава. – Как бихте се чувствали, ако изоставахте от квотата си с всеки изминал час? С всяка изминала минута? Искам да работя. *Трябва да работя!*

Пейн кисело си даде сметка, че работата май няма да се окаже толкова лесна. Той рече:

– Е, добре. Понеже виждам, че не си никак глупав, ще ти дам някои разяснения. Получих пряка заповед от твоя ръководител на секция, в която се казва, че трябва да останеш тук. Впрочем, нареждането важи докато той сам не изпрати да те повикат.

– Но защо? – попита подозрително АЛ-76.

– Това е всичко, което мога да ти кажа. Работата е секретна. Свързана е с правителствени разпореждания. – Мислено Пейн отправи гореща молитва роботът да се хване на въдицата. Знаеше, че някои работи са наистина умни, но този му приличаше на някой от по-ранните модели.

Докато Пейн се молеше, АЛ-76 съобразяваше. Мозъкът му бе пригоден изключително за работа с Дезинтегратор на Луната и не беше от особена полза, когато ставаше дума за абстрактно мислене, ала по някакъв начин още откакто се беше изгубил АЛ-76 усещаше, че в мисловните му процеси е настъпила странна промяна. Необичайната среда му въздействаше бавно, но сигурно.

Следващите му думи бяха толкова проницателни, че прозвучаха едва ли не лукаво:

– Как се казва ръководителят ми на секция?

Пейн преглътна шумно и потъна в ожесточен размисъл.

– Ал – произнесе след малко с обидено изражение, – подозренията ти ме тревожат. Не *бих могъл* да ти кажа името му. Та тук и дърветата имат уши!

Роботът невъзмутимо инспектира най-близкото дърво.

– Не, нямам – отговори той.

– Знам. Искам да кажа, че шпионите ни дебнат от всякъде.

– Шпионите?

– Да. Нали се сещаш: лошите хора, които искат да разрушат Лунна станция 17?

– Но с каква цел?

– Защото са *лоши*. И освен това искат да унищожат *теб*, така че се налага за известно време да останеш тук, за да не те намерят.

– Но... но аз трябва да си намеря Дезинтегратора. Не бива да изоставам от нормата.

– И ще си го получиш, обещавам – заяви съвсем искрено Пейн, докато също толкова искрено проклинаше на ум ограничения мозък на робота. – Утре ще поръчам да ти изпратят един. Да, още утре.

Надяваше се, че за това време хората от фабриката вече ще са дошли, а в джобовете му ще са се изсипали цели купища от прекрасно зелени столдоларови банкноти.

Ала под суровото въздействие на странния свят около него механизъмът на мислене на АЛ-76 приемаше все по-причудливи форми:

– Не – отсече упорито той. – Трябва да получа Дезинтегратор още сега. – Роботът сковано раздвижи части и неумолимо се изправи. – Най-добре да го потърся още малко.

Пейн отчаяно се хвърли след него и увисна на едната студена ръка от метал.

– Послушай ме! – изписка той. – Трябва да останеш...

В този момент нещо като че ли прищрака в ума на робота. Всички странности в заобикалящата го среда най-сетне се обединиха в едно. В нещо, което експлодира безшумно и остави след себе си мозък, работещ с невероятна, бясно подобряваща се резултатност.

Той се завъртя делово към Пейн:

– Ще ти кажа какво ще направя. Ще построя Дезинтегратор тук. А после ще мога да го обслужвам.

Пейн замълча със съмнение.

– Не мога да ти построя Дезинтегратор – каза, макар да се чудеше дали няма да бъде по-добре, ако излъже, че може.

– Всичко е наред. – АЛ-76 почти долавяше как позитронните пътеки в мозъка му се престрояват в нова мозайка от разклонения. Чувството беше донякъде необикновено, но ободряващо. – Аз мога. – Той огледа бараката на Пейн и допълни. – Разполагаш с всичко, от което имам нужда.

Рандолф Пейн се озърна към купищата боклук, натрупан във вътрешността на бараката: изтърбушени радиа, един напълно оголен хладилник, ръждясали автомобилни двигатели, потрошена газова готварска печка, няколко километра кабел със захабена изолация, общо взето милион тона от възможно най-непотребните и безполезни предмети, пред които всеки уважаващ себе си боклукчия би изсумтял презрително.

– Така ли? – попита отпаднало.

Два часа по-късно на практика две неща се случиха едновременно. Първото беше, че Сам Тоб, главен управител на Питърсбъроския клон на „Юнайтед Стейтс Робот енд Механикъл Мен“ получи повишаване по визифона от някакъв тип на име Рандолф Пейн от Ханафорд. Обаждането касаеше изчезналия робот, така че Тоб изръмжа като тигър и прекъсна връзката, без да се церемони, след което нареди всички по-нататъшни повишавания от подобен характер да бъдат пренасочвани директно към третия заместник на шефтия вицепрезидент начело на производството на болтове и гайки.

И наистина, в действията му нямаше нищо чудно. През последната седмица – независимо, че АЛ-76 бе изчезнал без всякаква следа, ги заливаше поток от обаждания, идващи от всички щати, в които се твърдеше, че местонахождението на робота е съвсем точно определено. Обикновено на ден се обаждаха не по-малко четиринайсет-петнайсет откачалки; всичките до един – от различни щати.

Малко е да се каже, че Тоб бе уморен от всичко това. Може би поправилният израз беше „доведен до тиха лудост“. Говореше се дори за разследване от Конгреса, макар уважавани кибернетици и не малко математици да се кълнях в най-святото си, че роботът е напълно безопасен.

Така че никак не беше чудно, че в състоянието, в което се намираше, на Тоб му трябваша още около три часа, за да спре и трезво да си даде сметка, че нещо не е наред. На първо място, от къде този Рандолф Пейн знаеше, че роботът е предназначен за Лунна станция 17? А и как беше научил, че серийният му номер е АЛ-76? Компанията не беше

разгласила тези подробности за широката публика.

Колеланието му трая не повече от минута и половина, след което Сам Тоб пристъпи към действие.

Междувременно, по време на трите часа между обаждането и пристъпването към действие, се случи второто събитие. След като Рандолф Пейн съвсем правилно изтълкува прекъсването на връзката като напълно нормална проява на скептицизъм от страна на компанията, той се върна в колибата си с фотоапарат. Едва ли щяха да възразят каквото и да е срещу една снимка и проклет да беше, ако още преди цялата тази работа да приключеше в джобовете му не се изсипеше цяла купчина пари.

От своя страна АЛ-76 също беше зает. Половината от съдържанието на бараката вече беше разхвърляно около нея на площ около два хектара, а в средата на целия този хаос се мотаеше един робот и внимателно подбираше радиолампи, метални детайли, медна жица и всякакви други вехтории, от които на пръв поглед не можеше да излезе абсолютно нищо. Въобще не обръщаше внимание на Пейн, който се бе проснал по корем и съсредоточено фокусираше апарата, за да направи снимката на живота си.

Точно в този момент иззад близкия завой се зададе Лемюъл Оливър Купър и буквално замръзна пред невероятното зрелище. Причината за посещението му беше един развален тостер, който бе усъвършенствал досадния навик да изхвърля гръмотевично филийките, които пъхаха в него, при това без дори да си е направил труда да ги допече. Причината за ненавременното *отдалечаване* на Купър бе повече от очевидна. Беше се задал с бавни, леки стъпки, в плен на простичката наслада да си направиш хубава разходка в чистото пролетно утро. Но си отиде, развивайки скорост, която можеше да накара всеки колежански треньор да повдигне вежди и да закима одобрително.

Скоростта му остана пренебрежимо изменлива, додето Купър найсетне нахлу в кабинета на шериф Сондърс – вече без шапка и тостер – и се сблъска като метеор с насрещната стена.

Нечии внимателни ръце му помогнаха да се изправи. В продължение на половин минута Купър противно на всяка логика се опитваше да си поеме дъх и да се успокои – естествено, без какъвто и да е резултат.

Дадоха му уиски и му повяха известно време, така че, когато успя да се съвземе и да проговори, от устата му излезе нещо подобно:

– ...чудовище... високо седем стъпки... колибата разбита... бедничкият Рани Пейн... – и все в този дух.

Постепенно успяха да изтръгнат от него по-голямата част от историята: как при колибата на Рандолф Пейн имало чудовище от метал, високо седем стъпки, може би дори осем или девет; как самият Рандолф Пейн лежал по корем, като бедничък, изтерзан и окървавен мъртвец; как въпреки всичко чудовището било страшно заето да разкъсва колибата на парчета от чиста злоба и желание за унищожение; как после му по-сигнално и как той, Лемюъл Оливър Купър, му се изплъзнал на косъм.

Шериф Сондърс попристегна колана около снажната си талия и каза:

– Това ще да е оня машиночовек, дето избягал от фабриката в Питърсбъро. Миналата събота ни предупредиха за него. Джейк, ти събери де що може да стреля в окръга, сложи им шерифски значки и им кажи да се съберат тук по обед. И Джейк, преди туй мини през дома на вдовичката Пейн и ѝ предай лошите нови, ама по-внимателно, моля те.

Според по-късните откъслечни сведения, Миранди Пейн, след като била известена за драматичната загуба, изгубила време само колкото да се увери, че застраховката живот на съпруга ѝ е на сигурно място, направила няколко язвителни забележки относно собствената си глупост, че не го е накарала да я удвои когато му било времето, след което, като всяка достопочтена вдовица, мигом надала продължителен и сърцераздирателен рев, от който на човек направо му се късало сърцето.

Няколко часа по-късно Рандолф Пейн, без ни най-малко да подозира за ужасно обезобразеното си тяло, както и за собствената си ненавременна смърт, разглеждаше със задоволство негативите на набързо нащраканите снимки. Общо взето изглеждаха като серия от пози, показващи робот, зает със задачите си, и не оставяха кой знае колко храна за въображението. Със същия успех можеха да бъдат означени: „Робот се вижда замислено в катодна лампа“, „Робот запоява два проводника“, „Робот борави с отверка“, „Робот разчленява с невероятни усилия остатъци от хладилник“ и така нататък.

Сега му оставаше само да прояви снимките, така че си позволи да излезе иззад завесата на импровизираната тъмна стаичка, за да изпуши една луна и да побъбри малко с АЛ-76.

Естествено, Пейн бе в пълно неведение, че околните шубраци буквално гъмжат от изнервени фермери, въоръжени с всичко възможно, като се започне със стари колониални аркебузи и се стигне до леката картечница, носена лично от шерифа. Освен това нямаше и най-малка

представа, че по същото време дузина робоспециалисти начело със Сам Тоб летят по магистралата от Питърсбъро с не по-малко от двеста и дваисет километра в час с единствената цел да имат удоволствието и честта да се запознаят с него.

Така че по времето, когато кризата достигаше връхната си точка, Рандолф Пейн просто въздъхна самодоволно, драсна клечка кибрит в задните си части, пуфна няколко пъти с лулата и се загледа развеселено към АЛ-76.

Беше съвсем очевидно, че от доста навреме насам роботът се държи като побъркан. Самият Пейн също беше експерт в майсторенето на забележително налудничави приспособления и дори още пазеше някои, за които продължаваха да се носят страховити легенди, ала никога дотогава дори на сън не му беше хрумвал проект, който дори да се доближава до адската машина в двора пред колибата.

Със сигурност можеше да накара всички рубголдбърговци¹ на деня да се загърчат в адски конвулсии от завист. Би накарала Пикасо (ако беше доживял да я види) да изостави изкуството пред простичкия факт, че са го надминали. А на половин километър в околоръст едва ли беше останала крава с непресъхнали вимета и здрав разсъдък.

Беше страховита. Беше ужасяваща!

От ръждивата, масивна основа, смъртно напомняща на Пейн за част от трактор, се издигаше машина, оплетена в полудяла плетеница от олюляващи се кабели, зъбчатки, тръби и безименни, всяващи страх чаркове, като всичко това завършваше с мегафонна инсталация, която изглеждаше несъмнено злокобна.

За момент му се прииска да огледа по-отблизо последното, но се въздържа. От опит знаеше, че често дори още по-чувствителни на вид машини имат склонността да избухват внезапно и опустошително.

Той каза:

– Ей, Ал.

Роботът вдигна очи. Лежеше по корем и внимателно монтираше някаква тънка метална лентичка.

– Да, Пейн?

– Какво е това? – Въпросът бе зададен с такъв тон, сякаш се намираха пред готова да избухне бомба.

---

1. Rube Goldberg (1883–1970) – прозвище на Рубен Лушиъс Голдбърг, американски карикатурист, осмял склонността на американците към прилагането на технологични решения към напълно обикновени и нетрудоемки задачи. Името му се превръща в синоним за ненужно усложняване на нещо съвсем просто – Бел.прев.

– Дезинтегратор... За да мога да започна работа. Подобен модел. – Роботът се изправи, почисти с дрънчене коленете си от праха и погледна гордо машината.

Пейн потръпна. „Подобен“? Нищо чудно, че предпочитаха да правят оригиналите в лунните пещери. Горкият земен спътник! Сега вече знаеше какво е съдба, по-лоша и от смъртта.

– Ще проработи ли? – попита той.

– Естествено.

– Откъде си толкова сигурен?

– Трябва да проработи. Аз го направих, нали? Трябва ми само още едно нещо. Да ти се намира фенерче?

– Май че тук някъде трябва да имам... – Пейн изчезна в бараката и почти веднага се появи отново.

Роботът отвинти един капак и се захвана за работа. Пет минути по-късно беше приключил. Той отстъпи назад и заяви:

– Готово. Вече мога да започвам. Ако искаш, остани да погледаш.

Настъпи пауза, докато Пейн се опитваше да оцени великодушното предложение.

– Безопасно ли е?

– И дете може да се справи.

– О. – Пейн се умихна отпаднало и побърза да заеме позиция зад най-дебелото дърво в околността. – Давай – каза. – Имам ти пълно доверие.

АЛ-76 посочи към кошмарната купчина боклук и рече:

– Гледай.

След което ръцете му затанцуваха по машината.

Фермерите на окръг Ханафорд, Вирджиния, бавно, но сигурно ключоваха обръча около бараката на Пейн. Настръхнали, с изпъкнали вени, в които пулсираше героичната колониална кръв на техните предци, те притичваха от дърво на дърво.

Шериф Сондърс вече беше дал съвсем ясна заповед:

– Стреляте по моя команда. И се целете в очите.

Джейкъб Линкър – или както всички го наричаха, Мършавият Джейк, или както самият той се наричаше, Заместник шерифът – се приближи до него:

– Мислиш ли, че този машиночовек вече е офейкал? – В тона му безпогрешно се долавяше искрица надежда.

– Де да знам – изръмжа шерифът. – Ама сигурно не е. Инак щяхме да се натъкнеме на него в гората, а пък нищо не видяхме.

– Ужасно тихо е. И май вече сме много близо до парцела на Пейн.

Не беше необходимо да му напомня последното. В гърлото на шериф Сондърс беше заседнала такава голяма буца, че се наложи да я преглътне на три пъти.

– Отивай си на мястото – нареди той. – И си дръж пръста на спусъка.

Вече достигаха покрайнините на разчистеното пространството около бараката. Шериф Сондърс затвори очи и надникна иззад дървото си. След като не видя нищо, се отдръпна, почака малко и опита отново, този път с отворени очи.

Този път имаше резултат.

И още по-точно, видя огромния машиночовек с гръб към него, наведен над някакъв смразяващ кръвта уред с несигурен произход и още по-несигурно предназначение. Единственото, което му убягна, бе трепещата фигура на Рандолф Пейн, който тъкмо прегръщаше дънера на едно дърво в посока север-северозапад.

Шериф Сондърс излезе на открито и вдигна картечницата. Роботът, все така обърнал широкия си гръб към него, каза високо на някого „Гледай!“ и преди шерифът да е успял да отвори уста, за да даде заповед за стрелба, металните пръсти на чудовището дръпнаха една ръчка.

Не съществува точно определение на онова, което последва, въпреки присъствието на поне седемдесет очевидци. В дните, месеците и годините след това, никой от тези седемдесет човека така и не успя да намери подходящите думи, за да опише няколкото секунди непосредствено след като шерифът бе отворил уста с намерението да даде заповед да открият огън. Когато ги разпитваха по-подробно, лицата на тези хора придобиваха зеленикав оттенък и всичко приключваше с объркано олюляване и налудничаво въртене на очи.

Шериф Сондърс отвори уста; АЛ-76 дръпна ръчката. Дезинтеграторът заработи и в същия миг две плевни, три крави и горните три четвъртини от Планината на Птичечовката изчезнаха яко дим в разредената атмосфера. Образно казано, всичко изброено се стопи като ланшен сняг.

Устата на шерифа си остана широко отворена за неопределено дълго време, но от нея не излезе нищо – дори заповед за стрелба. А после...

После се почувства някакво раздвижване, чу се накъсано свистене,

във въздуха пропълзя поредица от пурпурни мълнии, излизаци от центъра на разчистеното пространство, а от членовете на хайката не бе останала и следа.

Навсякъде се виждаха нахвърляни пушкала, включително и патентованата, никелирана, свръхбърза, гарантирано-незасичаща лека картечница на шерифа. Имаше също около петдесет шапки, няколко надъвкани пури, както и куп изтървани в бързането дреболии, за които никой не го беше грижа. Но не се виждаше и следа от хора.

И като се изключеше Мършавият Джейк, никой от тези хора не се появи в полезрението на други хора в продължение на още три дни. Колкото до Джейк, изключението в неговия случай се дължеше на факта, че кометния му полет бе прекъснат от шестимата мъже от фабриката в Питърсбъро, които на свой ред шурмуваха пущинака с не по-малка скорост и решимост.

Именно Сам Тоб беше човекът, който спря главата на Мършавия Джейк, и то със стомаха си. Когато най-после успя да си поеме дъх, той попита:

– Къде живее Рандолф Пейн?

Заместник шерифът си позволи да излезе от вцепенението само за миг.

– Братче – издума той. – Просто следвай посоката, в която не отивам.

След което, като по чудо, Джейк бе изчезнал. Една смаляваща се точка все още се виждаше между дърветата в далечината, но Сам Тоб не би се обзаложил, че това е той.

Колкото до Рандолф Пейн – за него петсекундният интервал след дърпането на ръчката и изчезването на Планината на Птичечовката тънеше в мрак и пустота. В началната фаза със сигурност имаше спомен, че наднича през хрусталаците, растящи в основата на дървото. В крайната вече се полюляваше диво на един от най-високите клони. Можеше да се предположи, че същият импулс, който бе принудил хайката да напусне местността хоризонтално, го бе накарал да даде всичко от себе си, но вертикално.

Колкото до това, как беше преодолял петнайсетте метра от основата до върха – чрез катерене, скокове или ракетен полет – нямаше никаква представа, а и наистина не даваше пет пари, за да узнае.

Онова, което *знаеше* със сигурност беше, че е била унищожена недвижима собственост от робот, който поне временно бе в негово притежание. Изведнъж всички мечти за награди и купища пари се

преобразиха в кошмари за враждебно настроено гражданство, кряскащи, готови да го линчуват тълпи, съдебни процеси, обвинения в убийство и онова, което щеше да каже Миранди Пейн. Най-вече онова, което щеше да каже Миранди Пейн.

Той закрещя високо и дрезгаво:

– Ей, ти, роботът, да разгловиш веднага тази дяволия, чуваш ли? Разбий я на парчета! Забрави, че някога въобще изобщо съм имал вземане-даване с нея. Дватамата с теб не се познаваме, нали разбираш? Нито дума! Забрави всичко!

Въобще не очакваше заповедите му да имат какъвто и да било ефект; виковете му бяха просто рефлекс. Онова, което не знаеше бе, че роботът винаги се подчинява на заповедите на човека, освен когато това не е свързано с опасност за друг човек.

Следователно АЛ-76 съсредоточено и методично започна да разрушава своя Дезинтегратор и да го превръща в купчина отломки и трески.

Точно когато тъпчеше последните два кубически сантиметра от машината, пристигнаха Сам Тоб и неговите спътници, а Рандолф Пейн, доловил, че това са истинските собственици на робота, се смъкна от клоните на дървото с главата надолу и тътри да бяга.

Нямаше никакво желание да почака някой да му даде награда.

Остин Уайлд, робоинженер, се обърна към Сам Тоб и попита:

– Демонтирали ли сте нещо от робота?

Тоб поклати глава и процеди през зъби:

– Нищичко. Абсолютно нищо. Забравил е всичко, което се е случило след като е напуснал фабриката. Сигурно е получил *заповед* да забрави, в противен случай паметта му нямаше да е като бял лист хартия. Каква беше онази купчина боклуци, с която се занимаваше?

– Именно. Купчина боклуци! Но преди да стъпче всичко, най-вероятно е била Дезинтегратор. Точно в този момент много би ми се искало да спипам за шията приятелчето, което му е наредило да го направи. Или, ако е възможно, да го измъчвам бавно в продължение на дни. Виж тук!

Изкачваха се по склона на онова, което преди се бе наричало Планината на Птичечовката. По точно там, където върхът ѝ бе отрязан. Уайлд прокара ръка по идеално гладката повърхност, минаваща едновременно през почвата и скалите.

– *Какъв* Дезинтегратор! – рече с възхищение. – За малко е щял да

изтръгне планината от недрата ѝ.

– Какво го е накарало да го построи?

Уайлд сви рамене:

– Не се знае. Някакъв фактор в заобикалящата го среда – и без друго няма начин да узнаем със сигурност – е влязъл в реакция пригодения му за лунна работа позитронен мозък. Сега вече шансовете ни да възпроизведем същите условия са не по-големи от едно на милиард; още повече, че е забравил всичко. Никога няма да имаме такъв Дезинтегратор.

– Все едно. Важното е, че си върнахме работата.

– Така ли мислиш? – В гласа на робоинженера се долавяше горчивина. – Явно никога не си имал работа с Дезинтеграторите ни на Луна-та. Гълтат колосални количества енергия и дори не искат да започнат да се държат както се очаква от тях, преди да си достигнал потенциал от поне един милион волта. *Този* Дезинтегратор е работил на друг принцип. Вече разгледах под микроскоп останките. Искаш ли да видиш единствения източник на енергия, който открих?

– Е?

– Само това! И така и няма да узнаем как го е постигнал.

Остин Уайлд му показва източника на енергия, който бе позволил на Дезинтегратора да съдвече цяла планина за по-малко от половин секунда – *две батерии от фенерче!*

КРАЙ

© 1942 Айзък Азимов

Isaac Asimov
Robot AL-76 Goes Astray, 1942

Източник: <http://sfbg.us>

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/1135>]